

Förbandsbesöksrapport Livgardet

26 november 2024

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Föreliggande rapport delges relevanta funktioner inom Försvarsmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges andra myndigheter och organisationer, media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

William Stojje

Ella Bjurhager

Innehållsförteckning

Förbandsbesöksrapport Livgardet	1
Pliktrådet	1
Rapporten.....	1
Information om förbandet	2
Sammanfattning av rapporten	3
Arbetsmiljö & säkerhet	3
Boendemiljö & vistelseutrymmen	3
Försvarshälsan.....	3
Fysisk belastning.....	3
Psykisk hälsa	3
Avbruten utbildning	4
Juridiska rättigheter och skyldigheter	4
Attityder & jargong	4
Materiel & personlig utrustning.....	4
Information & mönstring	5
Medinflytande	5
Meningsfull utbildning	5
Meningsfull fritid	5
Resor.....	5
Soldathem	6
Övrigt.....	6
Avslutning.....	6

Information om förbandet

Livgardet är ett av Sveriges största förband med över 550 värnpliktiga och utbildar soldater mot flera olika befattningar; främst infanteri, ceremoniell verksamhet, militärpolis och säkerhetstjänst. Utbildning bedrivs mot 1. Infanteribrigaden, Livbataljonen, 11. Militärpolisbataljonen och 13. Säkerhetsbataljonen. 13. och 11. utbildar tillsammans under grundutbildningen. Livgardet utbildar mot flera unika befattningar och är exempelvis det enda förband som utbildar mot beriden högvakt. Livgardet är beläget i Kungsängen utanför Stockholm samt i centrala Stockholm på Kavallerikasern. Värnpliktiga rycker in under olika tillfällen beroende på bataljon och befattning. Majoriteten rycker in under sommaren med undantag för två plutoner tillhörande Livbataljon som rycker in i januari samt plutonbefälsuttagarna i mars.

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket som har kommunicerats till Livgardet. Pliktrådet föreslår att förbandet:

- Upphör med att tilldela de värnpliktiga otillåtna frihetsinskränkningarna.
- Fortsätter att bedriva likabehandlingstid.
- Fortsätter att främja god säkerhetskultur.
- Fortsätter att utbilda truppnära instruktörer och befäl i belastningsstegring.
- Ser över mot vilka befattningar värnpliktiga beställs mot och placeras som.
- Ser över värnpliktigas hemresor till Östersund.

Arbetsmiljö & säkerhet

Verksamhetssäkerhet uppfattas genomsyra utbildningen och värnpliktiga beskriver den som bra. Exempel som lyfts fram är att truppnära befäl säkerställer att fordonsförare garanteras förarvila samt att utbildningsmoment inte avanceras i snabbare takt än vad de värnpliktiga hinner med. I de fall utbildningen gått för fort fram och inneburit en säkerhetsrisk har befäl varit lyhörda och vidtagit åtgärder i form av återtag på utbildning.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

I Kungsängen är kasernerna stora, relativt fräscha och boendemiljön är god. Kasernerna är utrustade med dagrum för de värnpliktiga att uppehålla sig i, lektionssalar, vårdlokaler och kontor för befäl och ledning. Kasernerna är dock i behov av rotrenovering för ökad livslängd.

På Kavallerikasern är boendetrymmen mindre fräscha, vistelseutrymmen trängre och lokaler i allmänhet i stort behov av rotrenovering inom kort. Boendemiljön på kavallerikasern behöver förbättras avsevärt.

Försvarshälsan

Försvarshälsan är gemensam för Stockholmsområdet och bedriver verksamhet på Livgardet, men även åt bland annat MHS Karlberg, Försvarsmaktens HR-centrum och Högkvarteret. Varje försvarshälsa har en grundbemanning men personal roterar efter behov. Generellt upplevs tillgång till försvarshälsa som god och tidsbokning sker genom närmaste chef. Tillgången till läkare är begränsad men förbandet håller på att anställa två läkare.

Fysisk belastning

Pliktrådets uppfattar den fysiska belastningen som god. Försvarshälsan utbildar alla nya befäl i belastningsstegring vilket påstås vara en framgångsfaktor i att minimera överbelastningsskador. Pliktrådet uppmanar förbandet att fortsätta sprida kunskap och förståelse för områden till truppnära instruktörer och befäl.

Psykisk hälsa

Fler värnpliktiga än tidigare söker vård på grund av psykiska besvär. Varför fler söker vård för psykisk ohälsa är okänt. Värnpliktiga reflekterar över att dagarna är långa och att kvällstjänsterna är många vilket påverkar återhämtningen och måendet.

Avbruten utbildning

På Livgardet beror cirka hälften av alla avrustningar på psykiska besvär och hälften på fysiska besvär. Avbrottsstatistiken avviker inte på ett anmärkningsvärt sätt.

Juridiska rättigheter och skyldigheter

Större delen av de värnpliktiga har någon gång under deras grundutbildning blivit ordersatta med otillåtna frihetsinskränkningar, så kallade kasernförbud. Kasernförbud innebär förbud mot att lämna kasernområdet under fritid. Vid särskilda fall, till exempel direkt efter en mycket krävande övning, är det tillåtet att begränsa de värnpliktiga till kasernområdet för att säkerställa återhämtning. På vissa kompanier verkade däremot kasernförbud vara grundinställningen vid ledig tid under tjänstgöringsveckor och tillåtelse till friheten att förflytta sig utanför garnisonsområdet skedde sällan. Vid Pliktrådets besök fanns skriftliga instruktioner på 136. skvadron om att värnpliktiga inte tillåts övernatta på annan plats än på kasern mellan tjänstgöringsdagar vilket bryter mot Förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring. Dessa instruktioner ska efter Pliktrådets besök reviderats. Pliktrådet ser mycket allvarigt på förekomsten av otillåtna frihetsinskränkningar.

Pliktrådet har god dialog med Livgardets förbandsledning och värnpliktiga efter förbandsbesöket. Förbandet har vidtagit tydliga åtgärder och Pliktrådets uppfattning är att otillåtna frihetsinskränkningar hanterats och inte längre förekommer.

Pliktrådet uppfattar värnpliktigas kunskap om sina rättigheter och skyldigheter som vag och uppmanar förbandet att dela ut Pliktrådets broschyr *Värnpliktigas rättigheter & skyldigheter* till samtliga värnpliktiga och truppnära befäl.

Attityder & jargong

Mellan olika enheter beskrivs jargongen som "syskonkärlek". Enligt de värnpliktiga förekommer en tävlingsinriktad attityd präglad av ödmjukhet över att enheterna verkar mot samma mål. Pliktrådet beundrar jargongen.

Reflektioner kring befälsföring och ledarskapsutövning fördes och värnpliktiga informerade Pliktrådet att de haft diverse problem som lösts genom medinflytandeorganisationen.

Materiel & personlig utrustning

Regnställ Helly-Hansen beskrivs som undermåligt eftersom det lätt går sönder. Regnstället används av majoriteten bland de värnpliktiga och övriga använder regnställ 90.

Flera olika typer av kängor används, bland annat känga 08, 90, 90B och 511 attackkänga. 511 attackkänga är kritiserad för att släppa i sömmarna, lätt gå sönder och släppa in mycket fukt och vatten. Kängan passar inte alla fötter och vissa värnpliktiga måste byta till kängor med andra passformar.

Värnpliktiga kvinnor på Livgardet får 1700kr i bidrag att köpa underkläder för eftersom Forsvarsmaktens underkläder för kvinnor är undermåliga och orsakar skav.

Livgardet förser den statsceremoniella tjänsten med specifik utrustning. Exempel på utrustning är ridstövlar, uniformer och hjälmar av tradition. Förrådet på kavallerikasern är trångt och det kan komma att finnas ett behov av utvidgning. I sin tur är utrymmet för utvidgning av förrådet strängt begränsat eftersom kavallerikasern är lokaliserat i centrala Stockholm.

Information & mönstring

Besvikelsen över den information värnpliktiga tilldelats om sin befattning är utbredd. Under inskrivning vid Plikt- och provningsverket har värnpliktiga tillhörande säkerhetsbataljon fått spridd information om sin tjänst, varav flera fall av felaktigheter. Exempel på sådana påståenden är att befattningen innebär att stå i vakten till en garnison eller att befattningen innebär hundtjänstgöring.

Flera värnpliktiga som utbildas mot militärpolis uppfattar att de blivit inskrivna som gruppchefer utan att faktiskt bli gruppchefer eller få gruppchefsutbildning. Förbandet förklarar detta med att tjänsten som militärpolis kräver befälsförmåga i nivå med gruppchef men att befattningen är en soldatbefattning. Varför de värnpliktiga fått till sig att de ska bli gruppchefer är för Plikträdet oklart. Plikträdet anser att problemet måste stävjas för att individer inte ska skrivas in med fel befattning.

Ett antal värnpliktiga utbildandes mot livbataljon och beriden högvakt uppfattar att de blivit inskrivna som fordonsförare när deras befattning innebär beriden högvakt och stadsskytte. Plikträdet uppmanar förbandet att se över beställningarna av värnpliktiga.

Medinflytande

Plikträdet uppfattning är att det lokala medinflytandet fungerar bra. Enskilda brister i medinflytandeorganisationen har tidigare förekommit och hanterats av förbandet. På 136. skvadron uttrycker värnpliktiga att befäl värdesätter medinflytandet och förtroenderorganisationen högt vilket glädjer Plikträdet eftersom man använder medinflytande som ett verktyg i sin utbildning.

För cirka två år sedan införde Livgardet *likabehandlingstid* som ett verktyg i värdegrundsarbetet. Likabehandlingstid är en parallell till *nätverk värnpliktig kvinna* och syftar i att främja mjuka värden och samtal kring värdegrund. Plikträdet uppfattar *likabehandlingstid* som uppskattat bland värnpliktiga och en effektiv metod i värdegrundsarbetet.

Meningsfull utbildning

Plikträdet har ingen uppfattning om huruvida utbildningen är meningsfull eller inte.

Meningsfull fritid

Förekomsten av kasernförbud och frihetsinskränkning påverkar den meningsfulla fritiden negativt. Särskild bemärkelse lyfts mot att vissa kasernförbudet är begränsat till femtio meter från kasernbyggnaden vilket inte tillåter de värnpliktiga att gå på promenader, besöka soldathemmet eller gym.

I övrigt finns förutsättningar för meningsfull fritid på båda orter. På Livgardet i Kungsängen finns tillgång till gym, soldathem, och möjlighet att ta sig in till Kungsängen. På kavallerikasern är möjligheterna betydligt fler eftersom det är lokaliserat i Stockholms innerstad.

Resor

Generellt är resvägarna tillfredsställda. Undantag råder för värnpliktiga som bor i Östersundsområdet där vissa erbjuds flyg från Stockholm och andra enbart tåg. Flygförbindelsen är väletablerad och flygresan tar cirka en timme medans tågresan tar cirka sju timmar. Problematiken återfinns på fler förband i Stockholmsområdet och Plikträdet uppmanar förbanden att erbjuda flyg till samtliga värnpliktiga hemmahörande i Östersundsområdet i syfte att säkerställa fritid och återhämtning.

Soldathem

Strax utanför garnisonen vid Livgardet i Kungsängen finns soldathemmet i en egen byggnad. På två våningsplan finns café, försäljning av godsaker och soldatshop, vistelserum och liknande. Soldathemmet är mycket uppskatta bland värnpliktiga.

På kavallerikasern finns inget soldathem.

Övrigt

Plikträdet har inga övriga observationer eller reflektioner.

Avslutning

Plikträdet avser att följa upp de förbättringspunkter som nämns i rapporten under nästa besök. Vi tackar de förtroendevalda på Livgardet, värnpliktsstödjande funktioner, bataljons- och förbandsledning för ett bra mottagande, givande diskussioner och ett värdefullt förbandsbesök.

William Stojje

Ledamot, förbandsansvarig Livgardet

070-848 61 84

william.stojje@pliktradet.se